

Labours utrikespolitik

En rad framstående medlemmar av det engelska arbetarpartiet har medarbetat i en nyss utgiven skrift om partiets utrikespolitik, "Fabian International Essays". Det är i flera avseenden en märklig bok. Något program för partiet innehåller den visserligen inte, medlemmarna av gruppen har — som brukligt är i Fabian Societys berömda publikationer — arbetat självständigt, och i detaljer framkommer skilda meningar. Men att skriften i det stora hela måste anses auktoritativ och representativ för partiet lär stå utom tvivel. Förordet är skrivet av partiets ordförande Gaitskell, till medarbetarna hör tre av den senaste laboureggerings ministrar, John Strachey, Kenneth Younger och Gordon Walker, och även de fyra andra artikelförfattarna räknas till den yngre laboureliten.

Boken skrevs före kriserna i höstas; förordet är daterat augusti 1956. Trots detta innehåller den — och det är det sakligt viktigaste — ingen antydning om avspänningsillusionism; den ofrånkomliga motsättningen till Ryssland, behovet av ett starkt försvar och nödvändigheten att bevara och stärka västalliansen, och särskilt förbundet med USA, är hörnstenar i resonemangen.

Dessa tankar genomsyrar samtliga uppsatser, men är sammanfattade och preciserade i den första artikeln, av Richard Lowenthal. Man kan skilja mellan kommunistiska expansionsperioder, då våld och hot om våld flitigt används, och skeden av konsolidering, då ryssarna föreslår nedrustning och fredspakter. Denna skillnad är av betydelse, men det är blott en fråga om olika medel, inte om en förändring av målen. Det kan möjligen sägas att "det kalla kriget" för tillfället är avslåst; det väsentliga är dock "att den nuvarande politiken av 'fredlig koexistens' är ett fullföljande av det kalla kriget med andra medel". På någon avgörande motsättning mellan olika typer av samhälls-ekonomi bygger inte den stora konflikten; den fria världen uppvisar de mest skiljaktiga system och är till stor del på väg från äldre tiders obundna kapitalism till ett modernt välfärdssamhälle. Det avgörande är "den totalitära diktaturens karaktär, den karaktäristiska sin existens endast genom behovet att ständigt kämpa mot en allstädes närvarande fiende". Därför är konflikten oförsonlig, så länge det totalitära systemet består i Ryssland.

Försöken från kommunistiskt håll att få till stånd enhetsfronter eller folkfronter med socialdemokratin i andra länder utgår alltid från Lenins paroll att man skall stödja andra arbetarpartier "på samma sätt som repet stödjer den hängde". Om socialdemokraterna faller för frestelsen går de i det långa loppet samma öde till mötes som arbetarpartierna i satellitstaterna, som likviderats eller med våld fogats in i det kommunistiska partiet. Officiella visiter av arbetarledare i Ryssland "är politiska handlingar, som kan väntas bli utnyttjade propagandistiskt för att motarbeta de totalitära regimernas demokratiska och socialistiska motståndare, och de bör företas endast efter omsorgsfull förberedelse och för klart avgränsade politiska syften".

Att konflikten är oförsonlig, så länge kommunismens tyranni finns kvar, innebär inte att den måste leda till krig. Det är möjligt med en koexistens på mycket lång sikt, särskilt med hänsyn till de nya vapnens förmåga att avskräcka från krig. Avvecklas kan konflikten endast "genom det kommunistiska världsväldets mardröm eller genom en avgörande förändring inom Sovjetunionen, som inte skulle upphäva resultatet av den statsdirigerade industrialiseringen, men göra slut på partiets allt omfattande våld och dess revolutionära dynamism".

Huvudlinjerna i Englands utrikespolitik tecknas av Lowenthal från dessa utgångspunkter. Den militära beredskapen måste upprätthållas, trots de ryska inviter som sammanhänger med koexistenslinjens tillfälliga dominans i den ryska utrikespolitiken. De undertryckta folkens frihetskänsla måste stärkas genom propaganda — samtidigt som man måste akta sig för att uppmuntra till sabotage och våld. Viktigast av allt är samarbete mellan de fria folken, dels genom försvarsallianserna, dels genom att de välställda västfolken på likställd fot stödjer och hjälper de underutvecklade länderna, som är mera tillgängliga än andra för kommunismens lockelser och agitation.

Dessa synpunkter, och särskilt den sistnämnda, utvecklas i detalj i andra artiklar. Younger, "minister of state" (biträdande utrikesminister) i laboureggeringen, skriver om Fjärran Östern. England måste vara berett att småningom avstå från vissa besittningar inom detta område, såsom Hongkong, och bör söka att hålla andra kolonier kvar inom samväldet som självstyrande stater (närmast Malaya); framför allt gäller det att genom handel, krediter och teknisk hjälp bidra till ekonomiska framsteg som

motverkar kommunismen; med Kina måste England, även om det möter kritik i USA, söka bättre förbindelser. Walker, minister för samväldet i laboureggeringen, skriver om möjligheten att stärka banden inom samväldet och till detta knyta nybildade stater, Ghana, Nigeria och federationer i Fjärran Östern och Mellanafrika. Det är den enda uppsats i boken som verkar ansträngt optimistisk i sin tro på betydelsen av samväldet, trots medlemmarnas skilda politik och i vissa fall skarpa inbördes konflikter. Denis Healey, en av partiets främsta unga parlamentsledamöter, förordar närmare samarbete särskilt inom Atlantpakten.

Boken vittnar om att divergenserna mellan de konservativa och labour inom utrikespolitiken är ytterst små och att man nästan med lika stort fog som i USA kan tala om en de två partiernas utrikespolitik. Den vittnar också om hur snabbt avspänningspropagandan förflyktigats i England. I denna ingående framställning av det utrikespolitiska läget nämns knappast de båda Genèvekonferenserna år 1955, konferenser som på den tiden nästan över hela världen hälsades som vändpunkter i världspolitik.

Försvarspolitik diskuteras mera utförligt i några av uppsatserna. Särskilt John Strachey's pregnant analys finns det skäl att nämna gå in på. Strachey hävdar nu som försvarsexpert och moderat labouledare den intellektuella rangplats som han för ett kvartsekel sedan vann genom sina lysande insatser som marxist och radikal extremist.